

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

7

Številka: 630-01/13-6/
Ljubljana, 24. 2. 2014

EPA 1685-VI

Predlog

Državni svet Republike Slovenije je na 15. seji 26. 2. 2014, na podlagi druge alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/2000, 24/03, 69/04, 68/06 in 47/2013), sprejel naslednje

M N E N J E

k Poročilu o uresničevanju Resolucije o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011–2020 za leti 2011–2012

Državni svet se je **seznanil** s poročilom.

Slovenija na nacionalni ravni sledi smernicam evropskega raziskovalnega prostora, za katerega je bilo na podlagi prednosti in slabosti evropskih raziskovalnih sistemov identificiranih pet prioritet za boljšo učinkovitost njegovega delovanja, in sicer: učinkovitejši nacionalni raziskovalni sistem, optimalno mednarodno sodelovanje in konkurenčnost, odprt trg dela za raziskovalce, enakomerna zastopanost spolov v raziskovalni sferi, optimalen pretok, dostop in prenos znanja - tudi prek digitalnega evropskega raziskovalnega prostora. Iz poročila Evropske komisije o napredku na področju raziskav in inovacij je razbrati, da se je intenzivnost naložb v raziskave in razvoj v Sloveniji povečala z 1,38 leta 2000 na 2,47 odstotka (povprečje EU je 2,3 odstotka), 2012 pa je dosegla 2,88 odstotka BDP, predvsem na račun vlaganj podjetij. 2011 so bili v poslovnem sektorju odhodki za raziskave in razvoj 1,83 odstotka BDP, v javnem sektorju pa, glede na EU, podpovprečno 0,64 odstotka BDP.

Državni svet ugotavlja, da se v zadnjem obdobju večajo sredstva za raziskave in razvoj samo v poslovnem sektorju. Proračunska sredstva za raziskave in razvoj so se v zadnjih štirih letih zmanjšala na indeks 77, in sicer od 0,69 odstotka BDP 2009 na 0,54 odstotka BDP 2012. Z uvedbo 100 odstotne davčne olajšave za vlaganje v raziskave in razvoj so se v tem obdobju bistveno povečali izdatki poslovnega sektorja za raziskave in razvoj, vlaganje iz poslovnega sektorja v javni sektor pa se je zmanjšal, kar pomeni, da so javni raziskovalni zavodi dobili bistveno manjši delež sredstev.

Iz poročila Evropske komisije izhaja, da je število doktorjev znanosti visoko, Slovenija pa pomembno zaostaja glede novih diplomantov na področju inženirstva. Na večjo uspešnost in učinkovitost raziskav in razvojnih potencialov negativno vpliva tudi glede na EU precej podpovprečni delež tujih vlaganj. Tudi indeks gospodarskega vpliva inovacij je občutno nižji od povprečja EU in celo nižji od Sloveniji primerljivih držav. Slovenija torej ni v celoti razvila svojega inovacijskega potenciala. Eden ključnih problemov slovenskega razvoja je, da se nekateri sestavni deli podjetniškega in konkurenčnega okvira niso spremenili, povezave med javnim in zasebnim sektorjem so še vedno slabe. Zaradi gospodarske krize in javnofinančnih varčevalnih ukrepov se zmanjšujejo sredstva ter predvsem mala in srednja podjetja zelo težko pridobijo sredstva za projekte in poslovni kapital.

Državni svet na podlagi ocene OECD ugotavlja, da mora Slovenija povečati učinkovitost upravljanja z raziskovalnim in inovacijskim sistemom ter jasno opredeliti razmerja med ministrstvi, agencijami in raziskovalnimi inštituti, vlogo nacionalnega svetovalnega Sveta za raziskave in inovacije, izboljšati vlogo instrumentov ARRS pri izvajanju sprememb na univerzah in javnih raziskovalnih zavodih ter kadrovske strokovno okrepiti pristojne institucije za izvajanje omenjenih nalog. Ob tem Državni svet posebej poudarja, da tudi iz poročila izhaja, da vrsta ukrepov iz resolucije ostaja neuresničenih: mdr. enotno vladno svetovalno telo Svet za raziskave in inovacije ni bilo imenovano, posebna skupina ministrov za usklajevanje in koordiniranje razvojnega načrtovanja države, ki naj bi zagotavljala tesno povezanost izvajanj RISS in nove industrijske politike, se po sprejetju resolucije sploh še ni sestala.

Kritično je upravljanje raziskovalnega in inovacijskega sistema, vključno s kakovostno kadrovske podhranjenostjo na pristojnih ministrstvih s tega področja in že kronično slabim medsebojnim povezovanjem resornih ministrstev, ki pokrivajo raziskovanje, tehnologijo in gospodarstvo, kar kaže tudi le na delno izvajanje in še to samo nekaterih ukrepov. Poročilo razkriva, da vrednotenje učinkov izvajanja ciljev in ukrepov raziskovalne in inovacijske strategije RIS ni bilo opravljeno, kar je nujno pri oblikovanju politike na tem področju. Državni svet pri tem še opozarja, da so bile vse dosedanje vlade neuspešne pri določanju prioritet na tem področju in preveč izpostavljene političnemu pozicioniranju posameznih resorjev pri sestavljanju vlad. To posledično pomeni, da na tem področju pri oblikovanju razvojnih smernic ni kontinuitete in sistemskega pristopa, kako npr. pri dokončanju strategije pametne specializacije z manj nacionalnih sredstev in več evropskih razvojnih sredstev priti do vlaganj v znanja in kompetence, kjer je Slovenija uspešna. Podporno okolje je slabo razvito, Tehnološka agencija z združitvijo agencij v SPIRIT ne deluje, centri odličnosti in kompetenčni centri pa morajo biti mednarodno evalvirani in podprti, da bodo lahko uspešno nadaljevali s povezovanjem raziskovalne in gospodarske sfere do končnih razvojnih produktov in storitev.

Državni svet izpostavlja, da je npr. na področju tehnoloških ved znanost s svojo kakovostjo in odličnostjo močno povezana z učinkovitostjo v gospodarstvu. Na področjih tehnoloških disciplin naj bi trg spodbujal znanost (*pull system*), pomemben je rezultat te

povezanosti, znanstveni članek je dodatna analiza in vrednotenje končne dodane vrednosti, produkta ali storitve.

OECD ocenjuje, da mora ARRS v ocenjevalnih postopkih še dodatno okrepiti kakovostno, torej ekspertno ocenjevanje na račun preveč avtomatiziranega oziroma mehanicističnega vrednotenja na podlagi bibliometrijskih in drugih kvantitativnih kazalnikov (ocenjevanje raziskovalnega dela na podlagi kvantitativnega točkovanja, ne na podlagi kakovosti). Državni svet poudarja, da mora raziskovalec graditi svojo kariero na podlagi kakovosti raziskovalnega dela in ne na točkah, na kar raziskovalna sfera neuspešno opozarja že vrsto let.

Povezovanje inštitutov in univerz je pomembno in kot tako ga opredeljuje Resolucija o RIS, ARRS pa tega ne spodbuja več oziroma onemogoča. Državni svet na podlagi ugotovljenega ocenjuje, da trditev, da ima Slovenija vzpostavljen evropsko primerljiv sistem ocenjevanja prijav in vrednotenja raziskovalnega dela v okviru proračunskega financiranja ARRS, ne drži, saj ima Slovenija edinstven sistem v Evropi, ki ga celo še izpopolnjuje.

Državni svet opozarja na neustrezno interpretacijo podatka v poročilu, da se je delež proračunskih sredstev v zadnjem obdobju za visoko šolstvo ohranil. Nominalno to sicer drži, vendar je bil v tem obdobju uveden 5. letnik, ustanovljena je bila nova državna univerza in 58 zasebnih visokošolskih zavodov, polovica s koncesijo. To pomeni, da so se sredstva na že obstoječih univerzah in za njihove programe realno zmanjšala.

Državni svet ugotavlja, da v poročilu ni analize ali odgovora, zakaj je toliko ukrepov iz resolucije le delno ali pa sploh nerealiziranih. Obenem je poročilo sicer statistično objektivno, a glede na zastavljene in neuresničene cilje preveč optimistično. Vsekakor poročilo odpira vrsto vprašanj, ki so zlasti povezana na eni strani z razumevanjem poslanstva in vizije raziskovalne in inovacijske strategije, na drugi strani pa s centri finančnega odločanja ter razvojnimi prioritetami države. Državni svet poudarja, da brez kontinuirane, politično in finančno podprte strategije na področju znanstvenega raziskovanja ter vključevanja njegovih rezultatov v gospodarske dejavnosti v spodbudnem poslovnem okolju ni mogoče pričakovati, da bo Slovenija družbeno in gospodarsko napredovala in bila uspešna v mednarodnem okolju.

* * *

Za poročevalca je določen državni svetnik prof. dr. Radovan Stanislav Pejovnik.

* * *

Predlog mnenja je pripravljen na podlagi mnenja Komisije za kulturo, znanost, šolstvo in šport.